

Aksjonsforskning om idrettsutøvers informasjonsbehov for å unngå utilsiktet doping (prosjektet pågår)

Ingunn Björnsdottir¹, Sofie Christensen², Fredrik Lauritzen², Astrid Gjelstad^{1,2}

¹Universitetet i Oslo, ²Antidoping Norge

Bakgrunn:

Fra tid til annen tester idrettsutøvere positivt for forbudte stoffer (ifølge WADAs dopingliste). Idrettsutøverne har selv ansvar for alle stoffer som finnes i utøverens kropp, men kan ha utfordringer med å få pålitelig informasjon for å unngå å utilsiktet innta forbudte stoffer. Når idrettsutøvere blir testet leverer de et dopingkontrollskjema, som blant annet er erklæring hvilke legemidler og kosttilskudd de har brukt de foregående syv dagene. Skjemaene kan være en verdifull informasjonskilde om bruk av legemidler og kosttilskudd. Aksjonsforskning består av gjentatte runder av identifisering av et problem, innsamling og analyse av data og refleksjoner om analysen som leder til den neste runde av identifisering av et problem.

Hensikt:

Å finne måter å hjelpe idrettsutøverne med å ivareta ansvaret for sikker bruk av legemidler og kosttilskudd. Å evaluere hvorvidt aksjonsforskning er en vei til dette målet.

Metode:

Aksjonsforskning, forskere fra Antidoping Norge og Universitetet i Oslo i samarbeid med forbund i forskjellige idretter. *Første runde:* Dopingkontrollskjemaene satt opp i en database, legemidler ut i fra ATC-klassifiseringen og kosttilskudd ut i fra en annen klassifisering. *Annen runde:* Utøvere i idretter hvor mønsteret avviker fra gjennomsnittet ble intervjuet i fokusgrupper for å kartlegge grunner til avviket. Mange grupper omtaler støttepersonell som en pålitelig kilde til informasjon. *Tredje runde:* Støttepersonell intervjuet i individuelle intervjuer. Mange av informantene omtaler apoteker som et pålitelig sted for kjøp av kosttilskudd. *Fjerde runde:* Simulert pasient på apotek. Kvaliteten av informasjonen varierer, og apotekfarmasøyer har lav kunnskap om antidopingreglementet. *Femte runde:* Individuelle intervjuer med farmasøyer. Farmasøytene er villige til å påta seg en utvidet rolle i å informere idrettsutøvere om antidopingreglementet og legemidler. Dette vil kreve økt kunnskap blant farmasøyer. *Sjette og syvende runde:* Intervjuer med idrettsutøvere, og spørreskjema for å kartlegge potensialet som apotek kan ha som kilde til informasjon og tjenester for idrettsutøvere. Prosjektet vil fortsette inntil en plan for å gi tilstrekkelig veiledning til idrettsutøverne er blitt utviklet.

Resultater:

Blant de identifisert mønstre i første runde med informasjon fra dopingkontrollskjemaer, viste ishockeyspilleres et uvanlig høyt bruk av sovemedisin, håndballspilleres og fotballspilleres relativt høye bruk av smertestillende og visse utholdenhetsidrettsutøvers forholdsvis omfattende bruk av astmamedisin. De grupper av idrettsutøvere som allerede er blitt intervjuet i annen runde er: ishockeyspillere, håndballspillere og unge fotballspillere. Disse grupper rettet fokus på støttepersonell, hvorav leger og fysioterapeuter ble intervjuet i tredje runde. I fjerde runde ble utilstrekkelige kunnskap blant apotekfarmasøyer avdekket og i femte runde deres villighet til å bidra. Sjette og syvende runde avslørte at idrettsutøvere har lite erfaring med antidopingveiledning i apotek, men ser potensiale i apotekfarmasøyer som veiledere rundt riktig legemiddelbruk. I et økende behov for troverdige kilder til informasjon om både legemidler og kosttilskudd, blir apotekfarmasøyer sett på som kunnskapsrike og en uutnyttet ressurs av idrettsutøvere.

Konklusjon:

Aksjonsforskning ser ut til å være en nyttig tilgang til målet om å utvikle en apotektjeneste som kan komme i tillegg til den informasjonstjeneste som Antidoping Norge tilbyr.